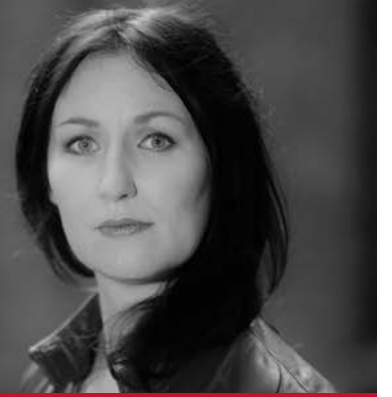

RAEVAARA

Vastaanottajallakin on vastuu siitä, vaikuttaako tieto

JOTKUT ASIAT – kuten Suomen Nato-kanta – muuttuvat hämmästyttävän nopeasti ja toiset taas uskomattoman hitaasti. Vaikka tietoa olisi tarjolla valtavasti, jotkin asenteet ja ajatukset tuntuvat niin kivettyneiltä, ettei mikään pysty niitä muokkaamaan.

Maailman suurin ongelma onkin se, että tieteellinen tieto ei muutu tarpeeksi tehokkaasti teoiksi ja käytännöiksi. Tämä näkyy selvimmin ympäristökriisien kohdalla. Ilmastolle ja elonkirjolle vahingolliset tekemisen tavat eivät valitettavasti osoita hiipumisen merkkejä. Petrattavaa olisi niin yksilöillä, yrityksillä, kunnilla, valtioilla kuin valtioiden välisillä toimijoilla. Kaikilla yhteiskunnan tasoilla siis.

Ympäristökriisit ovat toki niin monimutkaisia syiden ja seurausten verkostoja, että kestää aikansa ennen kuin tieto päättyy kaikille tarvittaville tahoille.

Toisaalta vaikka asia olisi globaaleja ympäristökriisejä yksinkertaisempi, ei muutos tunnu silti olevan helppoa. Viime aikoina olen esimerkiksi kiinnittänyt huomiota laihdutusvinkkejä jakavaan journalismiin: Koko ajan tulee enemmän tutkimustietoa siitä, että laihduttaminen ja erityisesti toistuva laihduttaminen johtavat täysin päinvastaiseen tulokseen kuin aikomus on: ne nostavat painoa. Kaikenlaisen ”laihduksellisuuden” kannustamisen sijaan pitäisi puhua esimerkiksi hyvän nukkumisen roolista painonhallinnassa.

Miksi iltapäivälehdet ja sosiaalinen media ovat kuitenkin edelleen pullollaan laihdutusvinkkejä, pätkäpaasto-ohjelmia, kehotuksia hiilihydraattien vähentämiseen ja rankkoja treeniohjelmia? Minulle tämä on suuri arvoitus. Kaupallista hyötyä niillä toki saadaan, mutta yhtä lailla tieteellisesti kestävämmät hyvinvointiohjeet ovat kaupallistettavissa.

Julkisuudessa puhutaan nykyään paljon tieteen vaikuttavuudesta – siis siitä, että tutkimustulosten pitäisi vaikuttaa yhteiskuntaan. Keskustelu keskittyy lähes puhtaasti tieteen puolelle tätä vaikutussuhdetta. Tutkijoita komennetaan viestimään enemmän tutkimuksestaan, tai

tutkimusprojekteille naureskellaan julkisuudessa, jos ne eivät maallikon silmiin vaikuta kovin hyödyllisiltä.

Tieteen vaikuttavuuden lisäksi tai jopa sen sijaan olisi syytä puhua tiedon vastaanottavuudesta. Tieteellistä tietoa on enemmän kuin koskaan, mutta osaammeko ottaa sen käyttöön? Tutkijoiden sijaan tikunnokkaan kannattaisi välillä nostaa ne, joiden pitäisi muuttaa toimintaansa uuden tiedon mukaiseksi, mutta jotka eivät tee niin.

Laihdutusvinkkejä edelleen kirjoittavat toimittajat saisivat ottaa itseään niskasta kiinni ja ravistella. Missä oma ammattilypeys? Missä vastuu lukijoiden terveydestä?

Omien tapojen ja asenteiden muuttaminen vaatii aktiivista työtä. Ensiksi opittua on vaikea pyyhkiä pois ajatuksista. Kun kuulemme ensi kertaa jostakin asiasta ja opimme siitä, muodostamme eräänlaisen perustan kaikelle kyseistä asiaa koskevalle tiedolle. Jos tarjolla oleva tuore tieto on ristiriidassa tämän perustan kanssa, hyljeksimme sitä helposti. Mielen muuttaminen ei ole helppoa.

Erityisesti ympäristötiedon kohdalla olen myös miettinyt sitä, kuinka tärkeää on, että tieto päättyy suorittajatasolle saakka. Nyt tiedon vaikuttavuusketjussa on merkittäviä aukkoja.

Luontokato on sitä, että ihmiset toiminnallaan tuhoavat muilta eliölajeilta niille tarpeellisia elinympäristöjä tai vaikkapa ravinnonhakumahdollisuuksia. Tuhoaminen tapahtuu konkreettisilla, arkisilla teoilla: esimerkiksi siten, että keväällä ensimmäisten pölyttäjähöynteisten ollessa liikkeellä kunnan puistotyöntekijät käyvät kaatamassa kukkivat pajupensaikot joenrannasta ja ajamassa mataliksi nurmikkojen voikukat.

Biologit tietävät, että pajut ja voikukat ovat pölyttäjien tärkeitä ravintokasveja varhain keväällä. Kunnan erilaisissa strategioissa ja visioissa voidaan kirjoitella kauniita sanoja luonnon monimuotoisuuden tukemisesta. Viheralueiden hoitosuunnitelmaankin on voinut päätyä virke, jossa korostetaan aiempaa pehmeämpiä käsittelytapoja.

Ja kuitenkin joku menee, kaataa pajut ja tuhoaa nurmikön voikukkaloiston. Yhteiskunnalla riittää tekemistä sen varmistamiseksi, että tieto todella muuttuisi teoiksi.